

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341—III. Дата оновлення: 12.01.2019.

2. П'ять країн, що приборкали корупцію. 16 квітня 2013 р. [Електронний ресурс]: Режим доступу : <http://conuptua.org/2013/04/p-yai-tgaup-zbbo-priborkali-korupciyu>.

3. Пенітенціарний кодекс Естонії [Електронний ресурс]: Режим доступу : <https://www.juristaitab.ee/sites/www.juristaitab.ee/files/elfinder/tisea^ei%Щ>.

Запотоцький Андрій Петрович,
проректор Національної академії
внутрішніх справ, доктор юридичних
наук, доцент

НАПРЯМИ МІНІМІЗАЦІЇ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У СФЕРІ МІСТОБУДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Висока прибутковість будівельного бізнесу спричиняє підвищену тінізацію цієї сфери. За звітами Всесвітнього банку, саме будівельну галузь, поряд з енергетикою та житлово-комунальним господарством, вважають найменш прозорою [1].

Зведення будинків і споруд нерідко супроводжується учиненням різних видів господарських правопорушень, у тому числі кримінальних. Спостерігається висока корумпованість службових осіб підприємств, організацій та державних контролюючих органів, які пов'язані тіньовими схемами з комерційними структурами й організованими злочинними угрупованнями. Більшість «будівельних афер» мають прихованих «лобістів», які перешкоджають правоохоронним та іншим уповноваженим органам здійснювати якісні перевірки, блокують підготовку висновків, що змогли б припинити незаконні дії, як це передбачено законодавством.

Нерідко внаслідок штучного завищення обсягів і вартості будівельних робіт, включаючи корупційну складову, зловмисники одержують незаконні надприбутки, розмір яких зазвичай перевищує фактичну собівартість новобудов. Системність і сталість корупційних злочинів у сфері будівництва дає підстави визнати, що вони реально загрожують безпеці країни.

Експерти стверджують, що у 2018 р. через корупцію в будівельному бізнесі фінансові втрати економіки України склали близько 0,5 млрд доларів США. Про це йдеться в результатах минулорічного анонімного дослідження, що було проведене Українським клубом нерухомості (URE СпБ). 47,8 % опитаних в ході цього дослідження респондентів відзначили суттєве збільшення рівня

корупції в Україні. При цьому, більше 70 % представників будівельної сфери головним її джерелом назвали державні органи, що контролюють галузь. Водночас 82,6 % опитаних визнали високий рівень корупційної складової при отриманні узгоджень і дозволів, 78,3 % - відмітили факти корупції при отриманні заключних дозволів, а 74 % - підтвердили корупційні прояви при здачі об'єктів в експлуатацію [1].

Більшість експертів, дослідників та політиків наголошують на тому, що найбільш проблемним у сфері будівництва під час видачі повідомлень, декларацій, дозволів, сертифікатів про введення до експлуатації, ліцензування господарської діяльності, пов'язаної зі створенням об'єктів архітектури (ліцензії підприємствам, які бажають працювати в будівельній сфері), здійснює державний контроль за дотриманням законодавства у сфері містобудівної діяльності, проектної документації, будівельних норм, державних стандартів та правил. Таким чином, значна кількість порушень, допущених внаслідок корупційних дій окремих посадових осіб ДАБІ на початкових етапах із реалізації будівельних проектів, призводить до подальших системних порушень на усіх етапах здійснення будівництва і нерідко призводить до негативних наслідків.

Варто зазначити, що значні корупційні ризики виникають саме на етапі видачі дозвільних документів. Так, наприклад, підприємець маючи на меті отримання дозвільних документів на проведення робіт, надає до органів ДАБІ проект, який попередньо пройшов експертний огляд у атестованого за державним стандартом спеціаліста. Однак окремі службові особи, незважаючи на висновок експерта, проводять повторну перевірку проекту, знаходять ті чи інші незначні помилки та відмовляють у видачі дозволів з формальних причин (наприклад, поданий на розгляд комплект проектної документації не відповідає тим чи іншим формальним вимогам відомчих наказів, розпоряджень тощо, що за своєю суттю жодним чином не впливає на якісні та проектні показники об'єкту будівництва).

У разі відмови забудовник змушений повторно здійснювати подачу документів, і тривати це може нескінченно довго, адже формальних причин для відмови у чиновників за роки роботи «напрацьовано» вдосталь. Водночас велика кількість відмов, із зазначенням формальних причин, наштовхує на думку про корупційну складову, а саме примушування до надання неправомірної вимоги з метою отримати дозвільні документи, не бажаючи знову і знову вносити безглузді правки та зміни до пакету проектної документації.

Питання також часто виникають із видачею сертифікатів щодо завершеного будівництва, документів про введення об'єкта в експлуатацію, а також відносно отримання документів, що підтверджують належне ведення архітектурного нагляду. Забудовники часто скаржаться на те, що бажаючи отримати неправомірну вигоду,

посадові особи штучно створюють умови, за яких отримати подібного роду документи є фактично не можливим, або ж процес ускладнюється і розтягується на значні проміжки часу, від чого втрачає кошти перш за все забудовник, а також страждають інвестори.

Не випадково, серед пріоритетних завдань реалізації державної антикорупційної політики виокремлюють мінімізацію корупційних ризиків у сфері містобудування. Серед конкретних заходів:

1. Створення електронного кабінету забудовника, реєстру будівельної діяльності, що надасть можливість оперативного одержання дозвільних документів, пришвидшить процес та покращить якість надання адміністративних послуг у сфері будівництва. А саме головне сприятиме усуненню низки корупційних ризиків.

2. Запровадження відкритої та прозорої процедури одержання дозволів у сфері будівництва.

3. На сучасному етапі з метою ліквідації корупції в сфері будівництва варто також вдаватися і до радикальних кроків: від «амністії» до демонтажу незаконного будівництва. Адже нині в Україні наявна значна кількість об'єктів, які отримали дозволи на незаконних основах і створюють не лише незручності, але й в певних випадках несуть загрозу для безпеки громадян.

4. Слід змінити будівельні норми, привівши їх у повну відповідність до європейських стандартів.

5. Потребує удосконалення і процедура контролю за дотриманням норм у сфері будівництва. Адже нині не вживаються ефективні заходи із захисту споживачів, перевірки якості будівельних матеріалів, відповідності будівельних об'єктів існуючим стандартам.

У цілому зазначені кроки спрямовані не лише на ліквідацію корупційної складової сфери будівництва, але й полегшення ведення будівельного бізнесу, покращення якості надання послуг у сфері будівництва, залучення іноземних інвестицій, зниження собівартості житла та й підвищення добробуту населення в цілому.

Список використаних джерел

1. Organizational Information and Lending Data Appendixes. Annual Report. 2018 // The World Bank: URL: <http://www.vsemirnyjbank.org/ua/about/annual-report>.

2. Корупція в будівництві вимила з економіки близько пів мільярда доларів. URL: <https://business.ua/news/4606-komptsia-v-budivnytstvi-vymyla-z-ekonomiky-blyzko-piv-miliarda-dolariv>.